

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE 7/2010 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om fritt bildningsarbete och ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av lagen om fritt bildningsarbete

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 16 september 2010 en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om fritt bildningsarbete och ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av lagen om fritt bildningsarbete (RP 128/2010 rd) till kulturutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Marja-Riitta Pönkä, undervisnings- och kulturministeriet
- undervisningsråd Pertti Pitkänen, Utbildningsstyrelsen

- specialmedarbetare Juha Patrakka, Finlands Kommunförbund
- ordförande Martti Jalkanen, Finlands sommaruniversitet
- ordförande Liisa Vornanen, Medborgarinstitutens Förbund
- ordförande Satu Kantola, Studiecentralerna rf
- ordförande Hannu Salvi, Finlands Folkhögskolförening
- ombudsman Timo Klemettinen, Förbundet för grundläggande konstundervisning i Finland rf
- vice ordförande Liisa Vornanen, Samverkande Bildningsorganisationerna.

Dessutom har ett gemensamt skriftligt utlåtande lämnats av

— OK-studiecentralen och TJS Opintokeskus.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om fritt bildningsarbete och ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av lagen om fritt bildningsarbete ändras. De projektspecifika statsunderstöden för anläggningsprojekt för medborgarinstitut, folkhögskolor, sommaruniversitet och studiecentraler slopas och finansieringen av anläggningsprojekten beaktas från och med 2012 i statsandelsgrunderna för driftskostnader genom avskriv-

ningar. Dessutom föreslås det att vissa graderingsfaktorer som används som grund för statsandelen till folkhögskolor ändras. Det föreslås även att rätten att besluta om dispens för rektor och lärare vid läroanstalter för fritt bildningsarbete överförs till Utbildningsstyrelsen. Statsbidragsmyndighetens uppgifter som gäller vissa statsunderstöd överförs likaså till Utbildningsstyrelsen. Bestämmelserna i lagen ska ändras

även till följd av att undervisningsministeriets namn har ändrats till undervisnings- och kulturministeriet.

Enligt förslaget ska också ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av lagen om fritt bildningsarbete ändras så att tidpunkten för ändringen av tillstånden att driva läroanstalt i fråga om läroanstalter för fritt bildningsarbete flyttas framåt med ett år.

Lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2011, men ändringen av folkhögskolornas statsandelsgrund tillämpas först på finansieringen för 2012. Den föreslagna reformen av systemet som gäller anläggningsprojekt träder likaså i kraft vid ingången av 2012.

Propositionen hänför sig i fråga om anläggningsprojekt till budgetpropositionen för 2011 och avses bli behandlad i samband med den.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Med hänvisning till propositionen och övrig utredning anser utskottet att propositionen är behövlig och motiverad. Utskottet ställer sig bakom målet att bestämningsgrunderna för finansieringen av folkhögskolor fullt ut ska svara mot kraven på folkhögskolornas verksamhet i dag och målet för ändringarna i fråga om anläggningsprojekt, alltså att läroanstalter för fritt bildningsarbete på sikt ska få mer jämlika möjligheter att renovera lokaler och genomföra anläggningsprojekt. Utskottet tillstyrker lagförslagen med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Utvecklingsprogrammet för fritt bildningsarbete 2009—2012 innehåller reformer som gäller lagstiftning och finansiering. Målet är att stärka verksamhetsmöjligheterna för det fria bildningsarbetet och försöka få läroanstalternas prestationer att öka så att de kommer närmare det faktiska utfallet. Lagändringarna i första etappen trädde i kraft vid ingången av 2010. Då preciserades bl.a. läroanstaltsgruppernas uppgifter och innehållet i tillståndet att driva en läroanstalt enligt förslagen i utvecklingsprogrammet. En läroanstalt för fritt bildningsarbete ska härleda sina utbildningsuppgifter som ingår i tillståndet att driva läroanstalt från de gemensamma uppgifterna för läroanstaltsformen i fråga och från respektive läroanstaltsgruppers egna uppgifter. Tillståndens betydelse som dokument som styr verksamheten framhävs. Verksamheten och tillståndet att driva läroanstalt ska motsvara varandra. Alla läroanstalters tillstånd att driva läroanstalt för fritt bildningsarbete ändras.

Genom den här propositionen slopas den projektspecifika finansieringen av anläggningskostnader och folkhögskolornas graderingsgrunder revideras vid ingången av 2012. Finansieringen av anläggningsprojekt beaktas i statsandelsgrunderna för driftskostnader utifrån avskrivningar. Översynen föreslås bli kostnadsneutral för staten. För att detta ska gå att genomföra kan statsandelsprocenten ändras eller de prestationer minskas som ligger till grund för statsandelen. Utgifterna för statsandelar för fritt bildningsarbete regleras i statsbudgeten genom en prestationskvot per läroanstaltsgrupp, så ändringen kan lämpligen kompenseras genom en ändring i antalet prestationer som statsandelen bygger på.

Utskottet hänvisar till sitt utlåtande om budgetpropositionen för 2011 (KuUU 13/2010 rd — RP 126/2010 rd) där det bl.a. noterar att en ny form av statsbidrag till fritt bildningsarbete har införts i år, alltså kvalitets- och utvecklingsbidragen. De delas ut efter prövning för kvalitets- och utvecklingsarbete på läroanstalter för fritt bildningsarbete. Budgeten för 2011 väger inte in de behov av utvecklingsresurser som behövs för den finansieringsreform som föreslås i utvecklingsprogrammet för fritt bildningsarbete. Utskottet anser att införandet av kvalitets- och utvecklingsbidrag riskeras, om det inte finns ekonomiska incitament till stöd för utveckling och förnyelse. Utskottet påpekar också i utlåtandet att det allt sedan tidigare ändringar gjordes i finansieringssystemet har funnits ett stort underskott i antalet prestationer i kostnadsbasen för statsandelarna till sommaruniversitet. Enligt un-

dervisnings- och kulturministeriet utgör statsandelstimmarna 2010 för 60 procent av genomsnittet för timmarna 2007—2009 som fördelningen bygger på. Utskottet föreslår därför i utlåtandet att en miljon euro extra avdelas 2011 för att utveckla det fria bildningsarbetet och åtgärda underskottet i sommaruniversitetens prestationer.

Utskottet hänvisar till uttalandet som riksdagen godkände hösten 2009 om att det ska undersökas vilka möjligheter det finns att höja enhetspriset för grundläggande konstundervisning så att skillnaderna i enhetsprisen inte styr kommunernas beslut om grundläggande konstundervisning. Det enhetspris som utgör grunden för den statliga finansieringen av fritt bildningsarbete 2010 är 77,14 euro och enhetspriset för grundläggande konstundervisning är 69 euro. Utskottet hänvisar också till sitt betänkande KuUB 12/2009 rd — RP 175/2009 rd.

Utskottet påpekar att förordningsbestämmelserna om elevantagning de facto straffar de unga som går ut grundskolan och väljer ett år på folkhögskola. De som studerar heltid inom fritt bildningsarbete får inte de tre extra poäng som de elever ska få som direkt söker till fortsatta studier efter grundskolan (vilket motsvarar tre vitsord i medeltalet på avgångsbetyget), medan elever i påbyggnadsundervisning och s.k. yrkesstart får poängen. Utskottet menar att unga kan

behöva ett år på folkhögskola för att hitta sin egen studieväg eller undvika marginalisering.

Utskottet har för närvarande proposition RP 185/2010 rd om ändring av integrationslagar att yttra sig om. Där föreslås bl.a. bestämmelser om försöket Delaktig i Finland. Försöket ska vara temporärt och gå ut på att prova nya modeller som tagits fram för integrationsutbildning för vuxna invandrare och undervisning för invandrarbarn och unga. Det fria bildningsarbetet kan spela en viktig roll i det här försöket för integrationen av invandrare, anser utskottet.

Detaljmotivering

Ikraftträdande- och tillämpningsbestämmelsen i lagförslag 1. Utskottet gör en teknisk korrigeri-
ng i 6 mom. om tillämpningen av bestämmelsen.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslag 2 utan ändringar och

godkänner lagförslag 1 enligt propositionen men ikraftträdande- och tillämpningsbestämmelsen med ändringar (Utskottets ändringsförslag).

Utskottets ändringsförslag

1.

(1—5 mom. som i RP)

De bestämmelser om finansiering av folkhögskolorna som gäller när denna lag träder i kraft tillämpas på finansieringen för 2011 och åren före det och de bestämmelser om statsunderstöd

för anläggningsprojekt vid medborgarinstitut, folkhögskolor, sommaruniversitet och studiecentraler som gäller när denna lag träder i kraft tillämpas på statsunderstöd som beviljas 2011 och åren före det.

(7 mom. som i RP)

Helsingfors den 22 oktober 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Raija Vahasalo /saml
vordf. Tuomo Hänninen /cent
medl. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna
Paavo Arhinmäki /vänst
Merikukka Forsius /saml
Timo Heinonen /saml
Anneli Kiljunen /sd (delvis)

Sanna Lauslahti /saml
Håkan Nordman /sv (delvis)
Lauri Oinonen /cent
Tuula Peltonen /sd
Leena Rauhala /kd
Mirja Vehkaperä /cent
Pauliina Viitamies /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Marjo Hakkila.